

Opinia Zakładowej Organizacji Związkowej w Nadleśnictwie Gryfino
Związku Leśników Polskich w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie opracowania
szczegółowej propozycji obszarów lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół
miasta Szczecina, będących w zarządzie PGL LP oraz opracowania propozycji
zasad prowadzenia gospodarki leśnej na obszarze Puszczy Bukowej

1. Status Puszczy Bukowej

Puszcza Bukowa wchodzi w skład Szczecińskiego Parku Krajobrazowego „Puszcza Bukowa”, obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020 oraz Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcze Szczecińskie”. Wyróżnia się dominacją dobrze zachowanych żyźnych lasów liściastych, zwłaszcza buczyn, które występują tu w wielu postaciach siedliskowych. Mniejszą rolę pełnią lasy z dominacją sosny (zachodnia i północna części Puszczy Bukowej) oraz olszy i dębów. Występują również drzewostany w dominacji modrzewia, brzozy, jesionu, świerka, jawora i grabu (Ziarnek 2010). Według Rutkowskiego i Konatowskiej (2021) lasów Puszczy Bukowej nie można jednoznacznie uznać za naturalne, ale zróżnicowanie siedlisk przyrodniczych i ich stopień pokrycia podkreśla rangę wartości przyrodniczych w tym obszarze, a najcenniejsze fragmenty Puszczy Bukowej objęte zostały ochroną rezerwatową. Na 5 884,32 ha leśnych siedlisk przyrodniczych (kwaśne buczyny kod 9110, żyzne buczyny kod 9130, grądy subatlantyckie kod 9160, kwaśne dąbrowy kod 9190, bory i lasy bagienne kod 91D0, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe kod 91E0, ciepłolubne dąbrowy kod 91I0) w obszarze Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020, ponad 40% stanowią żyzne buczyny (kod 9130), czyli zespoły roślinne: *Melico-Fagetum*, *Galio odorati-Fagetum* i *Melico uniflorae-Fagetum*. Duży wzrost udziału grabu w buczynach, jaki nastąpił od lat pięćdziesiątych ubiegłego wieku do czasów współczesnych, może świadczyć o regeneracji grądów po różnych zaburzeniach (Rutkowski i Konatowska 2021). Oprócz siedlisk przyrodniczych przedmiotami ochrony, dla których utworzono ten obszar Natura 2000, są m.in. zimujące nietoperze: nocek duży *Myotis myotis* i mopek zachodni *Barbastella barbastellus* (SDF 2022). Według Rutkowskiego i Konatowskiej (2021) Rada Wspólnot Europejskich przyjmowała Dyrektywę Siedliskową (1992), uznając za główny cel wsparcie zachowania bioróżnorodności, ale przy uwzględnieniu wymagań gospodarczych, społecznych, kulturowych i regionalnych. Oznacza to akceptację społeczną, opartą na relacjach pomiędzy interesami przyrody a interesami gospodarczymi, społecznymi i kulturowymi. Wobec tego, ochrona siedlisk przyrodniczych nie powinna opierać się tylko i wyłącznie na ochronie biernej, lecz na pogodzeniu wszystkich ww. interesów.

Na gruntach Nadleśnictwa Gryfino w obszarze Wzgórz Bukowych PLH320020 dominują drzewostany w wieku ponad 100 lat, które zajmują ok. 2 000 ha (29%) oraz drzewostany w wieku 51-80 lat – ok. 2100 ha (30%) powierzchni gruntów zalesionych, a do gospodarstwa specjalnego (drzewostany wyłączone z użytkowania rębego lub z mocno ograniczoną funkcją produkcyjną) w Obrębie Rozdoły (w nim Puszcza Bukowa) zaliczono łącznie ponad 2 000 ha (ok. 23%). Średni wiek drzewostanów wynosi 76 lat (Obręb Gryfino Nadleśnictwa Gryfino 62 lata, Obręb Rozdoły 89 lat). Dla porównania przeciętny wiek drzewostanów w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Szczecinie wynosi 61 lat (w Lasach Państwowych – 62 lata). Przeciętny wiek drzewostanów wzrasta, a drzewostany „stare” (ponad 100-letnie) zajmują powierzchnię ponad 3 571 ha. Stanowi to ponad 38% powierzchni wszystkich drzewostanów rosnących w Obrębie Rozdoły (SILP Nadl. Gryfino; www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl).

Wskaźnik miąższości martwego drewna dla Nadleśnictwa Gryfino wynosi 9,1 m³/ha, natomiast dla Obrębu Rozdoły wynosi blisko 14,5 m³/ha, gdzie średnia miąższość martwego drewna dla RDLP w Szczecinie wynosi ok. 5,9 m³/ha, a w Lasach Państwowych 4,7 m³/ha (PUL Nadl. Gryfino 2017-2026,

WISL 2024). Wskaźnik ten w ciągu obecnego PUL znacznie wzrasta, z uwagi na pozostawianie obalanych drzew niebezpiecznych wzdłuż szlaków turystycznych i dróg publicznych (w granicach 2-3 tyś. szt. rocznie na terenie całego nadleśnictwa) oraz w wyniku pozostawiania biogrup, ekotonów, drzew biocenotycznych i przestojów (www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl). W Puszczy Bukowej istnieje kilkanaście szlaków turystycznych o łącznej długości 133 km, więc ich zagęszczenie jest znaczne, w porównaniu do innych kompleksów leśnych.

Na terenie Puszczy Bukowej wyznaczono ekosystemy referencyjne, czyli powierzchnie w stanie naturalnym lub maksymalnie zbliżonym do naturalnego i pozostawiono bez ingerencji gospodarczej. Stanowią one ponad 950 ha (14% powierzchni), w tym 6 rezerwatów przyrody ponad 640 ha (9% powierzchni). W obrębie tutejszych leśnych siedlisk przyrodniczych występuje prawie 980 ha lasu bez wskazań gospodarczych (bez ingerencji), co stanowi ponad 14% powierzchni drzewostanów, do których zakwalifikowano powierzchnie o najcenniejszych wartościach przyrodniczych. Ponadto, nadleśnictwo pozostawia bez ingerencji minimum 5% powierzchni na każdej powierzchni objętej rębnią, tzw. biogrupy (kępy) oraz strefy buforowe przy naturalnych ciekach i zbiornikach, a także ekotony wzdłuż gruntów innych własności (np. gruntów rolnych). Dodatkowo, nadleśnictwo respektuje ograniczenia wynikające z ustalonych 14 stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu i regularnego przebywania ptaków szponiastych (bielika, kani rudej i orlika krzykliwego) na terenie Puszczy Bukowej, o łącznej powierzchni ponad 1 000 ha (14% powierzchni) – SILP Nadl. Gryfino. Natomiast zaznacza się wyraźna tendencja przenoszenia przez ptaki „strefowe” swoich stanowisk poza obszary objęte ochroną bierną, co wynika z kart monitoringu gatunków objętych ochroną, sporządzonych w okresie ostatnich kilkunastu lat. Gatunki te (szczególnie bieliki *Haliaeetus albicilla*) przenoszą się w obszary użytkowane gospodarczo, z uwagi na odpowiednie miejsca dołotu do gniazd i możliwości obserwacji otoczenia gniazda.

Wiele pokoleń leśników, od ponad 200 lat użytkuje w ramach planowej gospodarki leśnej tutejsze lasy bukowe. Bogactwo tutejszego świata przyrody to efekt dziedzictwa przeszłości i rozmaitych sposobów użytkowania tego terenu. Kształt i skład Puszczy Bukowej wielokrotnie się zmieniał, tak jak zmieniały się warunki przyrodnicze i metody eksploatacji tutejszej przyrody. Stąd też mozaika zbiorowisk leśnych na terenie Wzgórz Bukowych nie jest naturalna lecz półnaturalna, a drzewostany o cechach sztucznych stanowią ponad 70% udziału, a cechę drzewostanów naturalnych posiada tylko 2 075 ha (blisko 30%) – Rutkowski i Konatowska 2021; SILP Nadl. Gryfino; www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl.

Ilość drewna pozyskiwana na terenie Puszczy Bukowej w roku 2000 wynosiła 1,77% zapasu drewna na gruncie (ilość drewna znajdująca się we wszystkich rosnących drzewostanach), w roku 2017 – 2,07% zapasu drewna na gruncie, a w latach 2017-2026 prognoza pozyskania przewiduje 1,78% zapasu drewna na gruncie (przy średniorocznym przyroście wynoszącym 2,1%). Natomiast prognozy wskazują konsekwentny wzrost zapasu i zasobności w kolejnych dziesięcioleciach, pomimo dalszego użytkowania gospodarczego (www.encyklopedialesna.pl; www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl):

	Stan na 01.01.1973 r.	Stan na 01.01.1985 r.	Stan na 01.01.1997 r.	Stan na 01.01.2007 r.	Stan na 01.01.2017 r.
Zapas (m ³)	2 135 524	2 318 532	2 702 819	3 091 678	3 272 721
Zasobność (m ³ /ha)	252	268	307	354	370

Puszcza Bukowa, jak sama nazwa mówi, jest „kraią” buka. A co za tym idzie, od wielu lat prowadzone są badania proveniencyjne (pochodzenia potomstwa danej populacji), głównie w drzewostanach nasiennych. Według badań Kowalkowskiego (2002) proveniencje: Rozdoły (Puszcza Bukowa), Kąty i Wierzchowo zajmują bardzo wysokie pozycje w rankingu, wielokrotnie przewyższając swoimi wynikami pozostałe proveniencje. Dzięki wysokim wartościom cech (przeżywalność, wysokość, pierśnica, miąższość i początek rozwoju liści) powyższe proveniencje mogą być uznane za plastyczne, czyli przystosowane do wzrostu w różnych warunkach klimatycznych. Wobec tak bogatego

materiału genetycznego drzewostanów bukowych, Nadleśnictwo Gryfino w latach nasiennych buka, zbiera bukiw z drzewostanów nasiennych w Puszczy Bukowej i przechowuje ją w specjalnie do tego wybudowanej w 2000 roku Przechowalni Nasion w Pniewie. Nasiona pochodzące z Puszczy Bukowej (mikroregion 102) ze względu na swoją wysoką wartość hodowlaną mogą być wysiewane na obszarze obejmującym prawie 1/3 powierzchni Polski (www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl).

Nadleśnictwo Gryfino, w ramach Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Puszcze Szczecińskie”, po uzyskaniu stosownych zezwoleń Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, prowadzi ochronę *ex situ* objętych ochroną i zagrożonych gatunków roślin. Czynności te prowadzone są przez dr Krzysztofa Ziarnka, który zbiera i wysiewa nasiona zagrożonych roślin, a następnie są one przenoszone w rabaty do Ogrodu Dendrologicznego w Glinnej. W dalszej kolejności planowane są czynności związane z wprowadzeniem tych roślin w odpowiednie siedliska Puszczy Bukowej.

Ponadto, Nadleśnictwo Gryfino angażuje się w ochronę czynną rybołowa i innych gatunków ptaków szponiastych oraz w ochronę nietoperzy. W ramach Programu LifePandion.PL prowadzonego przez DGLP i Komitet Ochrony Orłów na terenie nadleśnictwa powieszono 15 sztucznych platform lęgowych dla rybołowa na drzewach i słupach elektroenergetycznych, które objęte są monitoringiem przez pracowników Nadleśnictwa Gryfino. W ramach współpracy w projekcie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego dodatkowo zawieszono 21 platform lęgowych dla rybołowa, puchacza, sokoła wędrownego i bociana czarnego na terenie Nadleśnictwa Gryfino. Natomiast w ramach współpracy w innym projekcie Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Zachodniopomorskiego, w Puszczy Bukowej rozwieszono kolejnych 48 skrzynek dla nietoperzy. Nadleśnictwo również z własnej inicjatywy realizuje ochronę czynną nietoperzy, poprzez monitoring hibernujących nietoperzy w zaadoptowanych schronach do zimowania nietoperzy (Prochownia). W Puszczy Bukowej w ostatnich dwóch latach nadleśnictwo rozwiesiło łącznie 77 skrzynek szczelinowych dla mopka zachodniego – przedmiotu ochrony w obszarze Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020. Przyłączając się tym samym do ochrony tego gatunku, zapoczątkowanej przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Nietoperzy.

Jak wspomniano powyżej, Nadleśnictwo Gryfino realizuje lub współpracuje w wielu projektach ochrony czynnej różnych gatunków roślin i zwierząt. Prowadzi dodatkowo edukację dzieci i młodzieży w Punkcie Informacji Przyrodniczo-Leśnej w Glinnej. Zajęcia odbywają się bezpośrednio na terenie Puszczy Bukowej lub w oparciu o przygotowane przez nadleśnictwo obiekty dydaktyczne i prowadzone są przez pracowników nadleśnictwa lub we własnym zakresie przez nauczycieli lub opiekunów grup.

2. Skutki i zagrożenia utrzymania obecnego statusu Puszczy Bukowej lub wyłączenia jej z użytkowania, uwzględniając zmiany klimatu

Proponowane przez Klub Kniejołaza, Klub Przyrodników i Zachodniopomorską Grupę Lokalną OTOP wyłączenie z użytkowania znacznej większości obszaru Puszczy Bukowej, bez cięć ponad 80-letnich drzewostanów liściastych, wobec opisanych uwarunkowań może nieść za sobą wiele konsekwencji. Obniżenie odporności drzew, szczególnie na susze i długotrwałe upały, może mieć wpływ na ich zamieranie i w konsekwencji na zmiany składów gatunkowych drzewostanów – najbardziej wrażliwe gatunki: sosna zwyczajna *Pinus sylvestris*, świerk pospolity *Picea abies* i buk zwyczajny *Fagus sylvatica* (Debel i in. 2021; Jagodziński i in. 2021; Holeksa 2022; Jagodziński 2022). Jabłoński (2024) z Instytutu Badawczego Leśnictwa zauważył, że z powodu zmian klimatu, objawiających się m.in. zmniejszeniem opadów atmosferycznych, buczyny zaczynają obumierać. Stwierdził, że niepielęgnowanie drzewostanów powyżej 100 lat może negatywnie wpłynąć na trwałość drzewostanów bukowych. Według wyników badań Puchałki (2014), który w latach 1985 - 2006 przeprowadził obserwacje nad zmianami w dwóch zespołach buczyn pomorskich w rezerwacie przyrody Kołowskie Parowy (Puszcza Bukowa), promowana w polskich lasach „renaturalizacja” oraz ochrona bierna buczyn raczej nie sprzyjają zachowaniu bioróżnorodności gatunkowej roślin naczyniowych. Po wprowadzeniu ochrony biernej w drzewostanach bukowych zwiększające się zwanie koron stanowi swego rodzaju filtr, nie pozwalający na występowanie w runie dużej liczby gatunków zaaklimatowanych do silnego zacienienia. Tak duże zacienienie może spowodować ustępowanie nie tylko światłolubnych gatunków, ale także tych związanych z cienistymi lasami liściastymi z klasy *Querco-Fagetea*. Dla zachowania różnorodności gatunkowej roślin naczyniowych lasów bukowych niezwykle ważne są zaburzenia w strukturze drzewostanów różnicujące warunki świetlne. W lasach gospodarczych,

w drzewostanach o jednakowej strukturze wiekowej o jednakowej strukturze wiekowej rolę tych zaburzeń pełnią np. rębnie, linie podziału powierzchniowego i pobocza dróg. Należy się spodziewać, iż objęcie ochroną bierną całej Puszczy Bukowej będzie miało wpływ na zmniejszenie różnorodności biologicznej roślin naczyniowych w tym obszarze. Do podobnych wniosków doszła Łysik (2008) w badaniach nad lasami bukowymi w Ojcowskim Parku Narodowym.

Według lokalnych leśników należy również wziąć pod uwagę wzrost przeciętnego wieku drzewostanów Puszczy Bukowej, co będzie miało odzwierciedlenie w odnowieniach naturalnych buka. Silne zacienienie dna lasu, jakie wystąpi w drzewostanach objętych ochroną bierną, zredukuje możliwość rozwoju nasion oraz zmniejszy przeżywalność siewek buka. Co, biorąc pod uwagę stosunkowo rzadkie lata nasienne (buk obficie obradza raz na 5-12 lat), może ograniczyć naturalną wymianę pokoleń lasu. Ryzyko jest tym większe, że cyklicznie występują upały i susze, a są to warunki, które mogą doprowadzić do niedorozwoju zarodków i tym samym braku odnowień w ogóle (Banach i in. 2012). W klimacie umiarkowanym, nasiona większości gatunków drzew i krzewów, po dojrzaniu znajdują się w stanie spoczynku fizjologicznego i do ich wykiełkowania potrzebują odpowiedniej temperatury i wilgotności (Walck i Jastrzębowski 2022). Luki w drzewostanach zaczną pojawiać się dopiero po kilkunastu lub kilkudziesięciu latach, podczas zamierania i przewracania się drzew, co będzie miało swoje konsekwencje w postaci niskiego poziomu zdolności kiełkowania nasion pochodzących z ponad 160-letnich i starszych drzew.

W związku z powyższymi argumentami, ochrona bierna może doprowadzić do uproszczenia budowy i składu gatunkowego drzewostanów w okresie długofalowym, czego przykładem są stałe powierzchnie badawcze w „Rezerwacie Ścisłym” Białowieskiego Parku Narodowego. Może nastąpić również zachwianie stanu równowagi populacji w poszczególnych klasach wieku, takich jak niedobór młodych osobników, które mogłyby zastąpić stare drzewa, gdy te, prędzej czy później, zamrą. Podaż nasion buka może być niewystarczająca albo silna presja zwierzyny może spowodować w okresie długofalowym selektywną eliminację niektórych gatunków, w tym buka (Brzeziecki 2021).

3. Propozycje i wnioski

Wobec zachodzących już zmian klimatu, uznanie ochrony czynnej (w tym zbliżonej do natury gospodarki leśnej) za tak samo ważną jak ochrona bierna, jest zgodne z zasadą rozpraszania ryzyka w sytuacji, w której jest wiele niewiadomych. Jest to szczególnie ważne w Europie, gdzie resztki ekosystemów zbliżonych do naturalnych są otoczone rozległymi obszarami poddanymi silnej antropopresji (Holeksa 2022). Dla zachowania bioróżnorodności flory naczyniowej lasów bukowych istotne są zaburzenia w strukturze drzewostanu różnicujące warunki świetlne. W przypadku lasów gospodarczych i drzewostanów o wyrównanej strukturze wiekowej rolę zaburzeń pełnią np. rębnie, linie podziału powierzchniowego i pobocza dróg (Puchałka 2014; Holeksa 2022).

Dlatego też, wydaje się rozsądnym wprowadzenie na znacznej części Puszczy Bukowej hodowli lasu bliskiej naturze, jako koncepcji adaptacji lasów do zmian klimatycznych, m.in. poprzez wprowadzenie rębni stopniowych i przerębowych, które wpłyną na (Brzeziecki 2008; Szmyt 2021):

- kształtowanie zróżnicowanej struktury poziomej i pionowej drzewostanów,
- kontynuację bezzrębowego systemu gospodarowania,
- kształtowanie drzewostanów różnowiekowych,
- konsekwentne pozostawianie martwych drzew i ochrona najstarszych drzew,
- zachowanie bioróżnorodności fauny i flory.

Mając powyższe na uwadze, **rekomendujemy dla Ministra Klimatu i Środowiska propozycję Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie (RDOŚ), dotyczącą zasad prowadzenia gospodarki leśnej na terenie Puszczy Bukowej**, prezentowanej na drugim spotkaniu ZLW i uzupełnionej w dniu 22.10.2024 r. RDOŚ jest organem administracji rządowej, która odpowiada za realizację polityki ochrony środowiska m.in. w zakresie zarządzania ochroną przyrody, w tym obszarami Natura 2000. Więc należy wziąć pod uwagę rekomendacje niezależnej instytucji, stojącej na straży ochrony i racjonalnego korzystania z zasobów środowiska.

RDOŚ proponuje objąć ograniczeniami w gospodarowaniu wybrane drzewostany rębne i przeszlórębne stanowiące siedliska przyrodnicze (9130, 9110, 9160, 9190) polegającymi na:

- pozostawieniu na pniu istniejących przestojów w rozpoczętych rėbniach,
- w miarę potrzeb inicjowania odnowienia naturalnego bez mechanicznego przygotowania gleby,

- pozostawieniu nieużytkowanych stref ekotonowych w sąsiedztwie cieków, źródlisk, torfowisk, dużych głazów o szerokości minimum 30 m.

Areal ten powinien być zbliżony lub nieco mniejszy od obszaru proponowanego do wyłączenia z gospodarki leśnej (ok 1500-2000 ha – obszar zaproponowany przez RDOŚ w załączniku mapowym i uzupełnienie wyłączenia wszystkich wąskich płatów zboczowych grądów (9160), położonych w sąsiedztwie strumieni, rzek, szlaków). Objęcie modyfikacjami gospodarki leśnej RDOŚ proponuje pozostały areal istniejących siedlisk przyrodniczych (9130, 9110, 9160, 9190). Modyfikacje gospodarki leśnej polegałyby na rezygnacji z rębni częściowych na rzecz rębni stopniowej IVD (z ograniczeniem ośrodków odnowienia do 10 arów) oraz rębni przerębowej V (jednostkowo-przerębowej). W rębni stopniowej zaleca się pozostawianie 10% kęp starodrzewów do naturalnego rozpadu. Wyłączenie z gospodarowania wszystkich wąskich płatów zboczowych grądów (9160) położonych w sąsiedztwie strumieni, rzek, szlaków. Siedliska te mimo, iż zajmują w obszarze marginalną powierzchnię wnoszą znaczącą bioróżnorodność.

Przebudowę drzewostanów niezgodnych z siedliskiem oraz borowych (w tym usuwanie gatunków obcych geograficznie) RDOŚ proponuje prowadzić zgodnie z dotychczasowymi zasadami gospodarki leśnej. Nie wnosi uwag do możliwości realizowania cięć przedrębnych w buczynach (czyszczeń oraz trzebieży). W większości przypadków zabiegi te (o ile nie są zbyt silne i nie prowadzą do zniszczenia runa i pokrywy glebowej w sąsiedztwie strumieni czy źródlisk) wpływają pozytywnie na rozwój właściwego dla buczyn runa oraz poprawiają stan siedliska przyrodniczego.

Przy realizacji założonych modyfikacji, ograniczeń oraz wyłączeń RDOŚ podziela zdanie, iż należy dopuszczać możliwość stosowania dodatkowych działań ochrony czynnej poświęconych wybranym cennym gatunkom mszaków, runa, podrostu lub drzew (np. konieczność prześwietlenia okapu drzewostanu, usunięcia podrostu, podszytu etc.). Realizacja cięć związanych z bezpieczeństwem publicznym powinna mieć priorytet w obrębie każdej formy zagospodarowania lasów społecznych. Nie należy dążyć do zwiększenia udostępnienia turystycznego i rekreacyjnego obszaru Puszczy Bukowej (poza niezbędną, uzasadnioną kanalizacją ruchu).

Podobną propozycję również złożył Związek Leśników Polskich, zarówno Zakładowa Organizacja Związkowa, jak i Region Zachodni, gdzie przeanalizowano wszystkie możliwe konsekwencje prowadzenia gospodarki leśnej, z dbałością o zachowanie wartości przyrodniczych Puszczy Bukowej dla przyszłych pokoleń. Nie zapominając przy tym, że stanowi ona miejsce zaopatrywania się w drewno nie tylko przemysłu drzewnego, ale również lokalnej społeczności. W szczególności dotyczy to mniej zamożnych mieszkańców Szczecina: Jezierzyc, Śmierdnicy, Płoni, Klęskowa, Klucza, Żydowiec, Podjuch oraz okolicznych wsi: Radziszewa, Daleszewa, Nowych Brynek, Starych Brynek, Chlebowa, Wysokiej Gryfińskiej, Gardna, Żeliszawca, Kartna, Glinnej, Starego Czarnowa, Kołbacza, Kołowa, Dobropola Gryfińskiego i Binowa, którzy wykorzystują drewno jako surowiec opałowy, co było podkreślane przez członków ZLW podczas spotkań. Wobec tego, dobrym pomysłem jest przeznaczenie oraz możliwość pozyskiwania (części 25-30%) z drzew niebezpiecznych od strony odczubowej drewna opałowego albo np. co 3 drzewo. Drzewa niebezpieczne z uwagi na sieć szlaków turystycznych oraz dróg publicznych będą musiały być usuwane. Pozyskanie tym sposobem drewna opałowego tylko i wyłącznie na potrzeby rynku lokalnego w znacznym stopniu pozwoli mieszkańcom łagodniej przejść przez okres grzewczy.

Natomiast **nie rekomendujemy propozycji Klubu Kniejołaza, Klubu Przyrodników i Zachodniopomorskiej Grupy Lokalnej OTOP**, tj. wyłączenia z użytkowania znacznej większości powierzchni Puszczy Bukowej, bez cięć drzew liściastych w wieku ponad 80 lat. Propozycja ta w okresie długofalowym może spowodować ww. zagrożenia i nieodwracalne konsekwencje dla siedlisk przyrodniczych, gdyż nie uwzględnia ona zasady rozpraszania ryzyka w sytuacji, w której jest wiele niewiadomych, związanych ze zmianami klimatu. Pozostawienie w ochronie biernej całej Puszczy Bukowej lub z tak znaczącym ograniczeniem (bez cięć drzew liściastych ponad 80-letnich), może w konsekwencji stanowić zagrożenie dla poruszającego się po niej społeczeństwa oraz brak możliwości reagowania na postępujące procesy wydzielania się drzew i rozpad drzewostanów, co nie będzie miało pozytywnego przełożenia na funkcje lasów społecznych.

4. Podsumowanie

Pilotażowy proces zainicjowany przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska, dotyczący lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Szczecin, miał charakter zamknięty. W trakcie prac zespołu nie wypracowano zasad gospodarowania dla lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Szczecina, z uwagi na zablokowanie propozycji głosowania przez facylitatora. Zaproponowano w zamian możliwość zaopiniowania propozycji przez wszystkich członków Zespołu.

Zespół docelowo był w stanie wypracować wspólne stanowisko, natomiast z uwagi na zbyt krótki czas na analizę wszystkich zagadnień związanych z realizacją celu prac zespołu, członkowie zdążyli tylko zaprezentować swoje propozycje, bez potrzebnej w tej materii szczegółowej dyskusji.

Z uwagi na powyższe, Zakładowa Organizacja Związkowa w Nadleśnictwie Gryfino Związku Leśników Polskich w Rzeczypospolitej Polskiej proponuje przeniesienie dyskusji i wypracowanie wspólnego stanowiska podczas prac nad sporządzeniem nowego Planu Urządzenia Lasu na lata 2027-2036 dla Nadleśnictwa Gryfino w ramach powołanego ZLW przez Dyrektora RDLP w Szczecinie.

Mając powyższe na uwadze, do czasu wypracowania wspólnego stanowiska Zespołu, proponuje się zarekomendować dla Ministra Klimatu i Środowiska propozycję Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, dotyczącą zasad prowadzenia gospodarki leśnej na terenie Puszczy Bukowej.

Gryfino, dnia 30 października 2024 r.

Marcin Dziubak

Wiceprzewodniczący

Zakładowej Organizacji Związkowej w Nadleśnictwie Gryfino

Związek Leśników Polskich w Rzeczypospolitej Polskiej

Literatura:

- 1) Banach J., Skrzyszewska K., Kempf M. 2012. Zmienność genetyczna i gospodarka nasienna. W: Skrzyszewski J. (red.) Buk zwyczajny. Hodowla. PWRiL Warszawa 2012: 75-99.
- 2) Brzeziecki B. 2008. Podejście ekosystemowe i półnaturalna hodowla lasu (w kontekście zasady wielofunkcyjności lasu). Studia i Materiały CEPL w Rogowie 19,3: 41-54.
- 3) Brzeziecki B. 2021. Konsekwencje objęcia ochroną ścisłą znacznych obszarów leśnych Polski (wdrożenie jednego z celów unijnej Strategii na rzecz Bioróżnorodności do 2030 roku - objęcie ścisłą ochroną 10% obszarów lądowych, w tym wszystkich pozostałych w UE lasów pierwotnych i starodrzewów), ze szczególnym uwzględnieniem zagrożenia spowodowanego zmianami klimatycznymi oraz niekorzystnymi zmianami sukcesyjnymi zbiorowisk leśnych. Ekspertyza wykonana na podstawie umowy nr EZ.271.2.6.2021 zawartej w dniu 10 lutego 2021 r. pomiędzy Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych a Instytutem Nauk Leśnych Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Warszawa, luty 2021.
- 4) Debel A., Meier W.J.-H., Bräuning A. 2021. Climate signals for growth variations of *F. sylvatica*, *P. abies*, and *P. sylvestris* in southeast Germany over the past 50 years. *Forests*, 12(11): 1433.
- 5) Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L.1992.206.7).

- 6) Holeksa J. 2022. Czynna i bierna ochrona przyrody a zmiany klimatu. W: Wpływ zmian klimatu na środowisko leśne. Zimowa Szkoła Leśna przy Instytucie Badawczym Leśnictwa, XII Sesja, Sękocin Stary, 15-17 marca 2022 r.: 529-564.
- 7) Jabłoński T. 2024. Protokół z III spotkania Zespołu ds. lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Szczecin. Wypowiedź ustna. Instytut Badawczy Leśnictwa, Szczecin, 14 października 2024 r.
- 8) Jagodziński A.M., Pietras M., Iszkuło G., Chmura D.J., Ratajczak E. 2021. W czasie suszy szosa sucha. A co się dzieje w lesie? Forum Akademickie, 5: 35–39.
- 9) Jagodziński A.M. 2022. Różnorodność biologiczna ekosystemów leśnych a zmiany klimatyczne. W: Wpływ zmian klimatu na środowisko leśne. Zimowa Szkoła Leśna przy Instytucie Badawczym Leśnictwa, XII Sesja, Sękocin Stary, 15-17 marca 2022 r.: 18-45.
- 10) Łysik M. 2008. Ten years of change in ground-layer vegetation of European beech forest in the protected area (Ojców National Park, south Poland). Pol. J. Ecol. 56 (1): 17–31.
- 11) Plan Urządzenia Lasu dla Nadleśnictwa Gryfino na lata 2017-2026, wersja elektroniczna <https://www.gov.pl/web/nadlesnictwo-gryfino/plan-urządzania-lasu>.
- 12) Puchałka R. 2014. Zmiany w dwóch zespołach buczyn pomorskich w rezerwacie Kołowskie Parowy (Puszcza Bukowa) w latach 1985–2006. Sylwan 158 (9): 695–703.
- 13) Rostek K., Drozdowski S. 2024. Ewolucja hodowli lasu w oparciu o badania naukowe. Prezentacja multimedialna. Sękocin Stary, 12.03.2024.
- 14) Rutkowski P., Konatowska M. 2021. Siedliska przyrodnicze Puszczy Bukowej a gospodarka leśna. W: Migdalski P. (red.). 2021. Puszcza Bukowa, Między kulturą a naturą. Część I. Chronicon, Wrocław: 245-269.
- 15) SDF 2022. Natura 2000, Standardowy Formularz Danych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020. Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, wersja elektroniczna <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=PLH320020>.
- 16) Skrycki R. 2021. Puszcza Bukowa na dawnych mapach (do początku XIX w.). W: Migdalski P. (red.). 2021. Puszcza Bukowa, Między kulturą a naturą. Część I. Chronicon, Wrocław: 219-231.
- 17) System Informatyczny Lasów Państwowych Nadleśnictwo Gryfino, wersja elektroniczna <https://www.term.silp.lasy.gov.pl> [dostęp: 05.10.2024].
- 18) Szmyt J. 2021. Proekologiczna hodowla lasu w wielofunkcyjnym leśnictwie. Prezentacja multimedialna. Katera Hodowli Lasu. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu.
- 19) Walck J., Jastrzębowski S. 2022. Kielkowanie nasion w zmieniającym się klimacie. W: Wpływ zmian klimatu na środowisko leśne. Zimowa Szkoła Leśna przy Instytucie Badawczym Leśnictwa, XII Sesja, Sękocin Stary, 15-17 marca 2022 r.: 253-261.
- 20) Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasów w Polsce. 2024. Wyniki za okres 2019-2023. Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej. Sękocin Stary, marzec 2024 r.
- 21) www.encyklopedialesna.pl [dostęp: 05.10.2024].
- 22) www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl [dostęp: 05.10.2024].
- 23) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 29 kwietnia 2014 r. plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH320020 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2014 r., poz. 1932).
- 24) Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Szczecinie z dnia 7 lipca 2017 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Wzgórza Bukowe PLH32002 (Dz. Urz. Woj. Zach. z 2017 r., poz. 3075).
- 25) Ziarnik K. 2010. Zbiorowiska roślinne. W: Domian G., Ziarnik K. (red.). 2010. Księga Puszczy Bukowej, Tom I: Środowisko przyrodnicze: 110-122.